

Spremljanje proizvodnosti prašičev, IX. del

Uredili:

prof. dr. Milena Kovač, doc. dr. Špela Malovrh

Za vsebino in jezikovno pravilnost prispevkov so odgovorni avtorji.

Izdajo monografije so podprli Ministrstvo za kmetijstvo in okolje,
Priznana rejska organizacija za prašiče
in Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko.

Prispevki so sofinancirani v okviru projekta CRP "Celovite rešitve sistemov v reji prašičev z namenom izboljšanja konkurenčnosti slovenske prašičereje" 2011-2014 (V4-1111)

Izdajatelj:

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko,
Enota za prašičerejo

Prelom in priprava za tisk:

Špela Malovrh

Oblikovanje:

Špela Malovrh

Tisk:

Grafex d.o.o.

1. izdaja

Naklada 300 izvodov

Domžale, 2014

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

636.4.082.4(082)

SPREMLJANJE proizvodnosti prašičev. – 1. izd. – Domžale :
Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, Enota za prašičerejo,
2003–<2014>

Del 9 / uredili Milena Kovač in Špela Malovrh
ISBN 978-961-6204-60-6 (zv. 9)
I. Kovač, Milena, 1957–
125585152

Predgovor

Slovenske prašičerejske kmetije so majhne in razdrobljene, poljedeljske površine omejene, naravne danosti pa niso naklonjene večjemu obsegu reje prašičev. Kot kmetijska panoga se slovenska prašičereja sooča z globalizacijo, ki od nje zahteva industrializacijo, mnenje javnosti in okoljske zahteve pa temu nasprotujejo. Slovenski trg je zaradi majhnosti izpostavljen večjim nihanjem. Priložnost (perspektiva) slovenskih prašičerejskih kmetij je v večji in učinkovitejši uporabi lastnih virov, večjem vložku in prenosu znanja, povečevanju produktivnosti in posledično manjšanju stroškov, večji kakovosti ter poslovnem povezovanju rejcev pri nastopu na trgu, ki je med najšibkejšimi točkami.

Sodobno znanje in tehnologije omogočajo sonaravno in trajnostno naravnano rejo prašičev, ki temelji na lastnih virih (pridelava lastne krme v smiselnem obsegu, vzreja plemenskega podmladka), vračanju snovi v okolje (na njivske površine), specializacijo rej, biovarnost, horizontalno in vertikalno poslovno povezovanje, kakovost vhodnih surovin in neoporečnost klavnih prašičev.

V okviru projekta CRP V4-1111 z naslovom "Celovite rešitve sistemov rej prašičev z namenom izboljšanja konkurenčnosti slovenske prašičereje" sta se povezali živinorejska in veterinarska stroka. S skupnim pristopom želimo pomagati slovenskemu prašičerejcu. Projekt financirata Ministrstvo za kmetijstvo in okolje ter Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

S projektom smo si zastavili naslednje cilje: (1) preveritev možnosti za povečanje konkurenčnosti slovenske prašičereje, (2) zasnova modelne rešitve hlevov in spremljevalnih gospodarskih objektov, (3) izdelava tehnoloških protokolov rejskih opravil in kontrolnih točk, (4) postavitev priporočil biovarnostnih ukrepov ter načrta zdravstvenega varstva na prašičerejskem obratu, (5) vzpostavitev modelno urejenih rej (pilotske kmetije), kjer bo delo organizirano po novih priporočilih in kjer bomo spremljali ter preverjali učinkovitost ukrepov, (6) specializacija in povezovanje strokovnih služb, ki bodo tako nudile celostni pristop pri obravnavi problemov na prašičerejski kmetiji ter (7) vzpostavitev kanalov za učinkovit prenos znanja v prakso. Cilji so naravnani k izboljšanju produktivnosti, zadovoljevanju potreb prašičev, varstvu okolja, sonaravni reji, vzdrževanju, ugotavljanju in izboljšanju zdravstvenega nivoja, neoporečnosti in varnosti živalskih proizvodov ob doseganju konkurenčnih proizvodnih cen.

Pred vami je monografija, ki zajema teme, ki smo jih proučevali v sklopu projekta. Namenjena je tako rejcem, ki so sodelovali v projektu, kot rejcem, ki stremijo k napredku. Predstavljeni prispevki bodo zanimivi tudi za delavce strokovnih služb in študente pri predmetu prašičereja.

Vsem rejcem želimo uspešno delo.

prof. dr. Milena Kovač

Kazalo

1 Prednosti in slabosti sedanjih oblik organiziranosti prašičerejcev v Sloveniji	7
1.1 Uvod	8
1.2 Struktura prašičerejcev v Sloveniji	9
1.3 Tržne niše za alternativne reje prašičev	10
1.4 Prašičereja kot gospodarska panoga	12
1.5 Stanovsko povezovanje rejcev	13
1.6 Članstvo v organizaciji rejcev	14
1.7 Vzroki za slabo poslovno organiziranost rejcev	15
1.8 Shema poslovnega organiziranja	17
1.9 Naloge poslovne organizacije	18
1.10 Oblikovanje stališč v organizaciji	19
1.11 Vertikalno sodelovanje z dobavitelji in s klavno-predelovalno industrijo	19
1.12 Zaključki	21
1.13 Viri	21
2 Razvoj stanovskih in poslovnih združenj rejcev prašičev v Sloveniji	23
2.1 Uvod	24
2.2 Ustanove v prašičereji	24
2.2.1 Stanovska društva in združenja ter zveza	24
2.2.2 Razvoj organiziranega dela v prašičereji	26
2.2.3 Poslovne organizacije in poskusi poslovne povezanosti	29
2.3 Zaključki	30
2.4 Zahvala	30
2.5 Viri	31

3	Percepcija prašičereje pri mladini	35
3.1	Uvod	36
3.2	Material in metode	36
3.3	Rezultati	36
3.4	Zdravstveno in finančno stanje	38
3.5	Zaključki	39
3.6	Viri	39
4	Odnos rejcev do prašičereje	41
4.1	Uvod	42
4.2	Material in metode	42
4.3	Rezultati	42
4.4	Biovarnostni ukrepi in zdravstveno stanje živali	44
4.5	Finančno stanje in perspektivnost slovenskih kmetij	45
4.6	Samooskrba s prašičjim mesom	46
4.7	Zaključki	48
4.8	Viri	48
5	Pregled obstoječih tehnologij reje na prašičerejskih kmetijah	49
5.1	Uvod	50
5.2	Material in metode	50
5.3	Biovarnostni ukrepi	51
5.4	Ureditev hlevov	51
5.4.1	Pripustišče	51
5.4.2	Čakališče	52
5.4.3	Prasilišče	53
5.4.4	Vzrejališče in pitališče	55
5.5	Zaključki	56
5.6	Viri	56

6	Analiza stanja in predlagani ukrepi na pilotnih kmetijah	57
6.1	Uvod	58
6.2	Izbor pilotnih kmetij	58
6.3	Proizvodni rezultati	59
6.4	Zdravstveno stanje	60
6.5	Biovarnostni ukrepi	61
6.6	Ureditev kotcev in oskrba živali	63
6.7	Predlog ureditve kmetij	65
6.7.1	Kratkoročni ukrepi	65
6.7.2	Srednjeročni ukrepi	67
6.7.3	Dolgoročni ukrepi	68
6.8	Zaključki	68
6.9	Viri	69
7	Razporeditev rejskih opravil v plemenski čredi	71
7.1	Uvod	72
7.2	Dolžina proizvodnega ritma in ureditev hleva	72
7.3	Razdelitev črede v skupine	74
7.4	Razporeditev rejskih opravil	75
7.4.1	Prasilišče	75
7.4.2	Pripustišče	77
7.4.3	Čakališče	78
7.5	Primer razporeditve opravil	78
7.6	Zaključki	81
7.7	Viri	81
8	Primerjava minimalnih zahtev za rejo prašičev izbranih članic EU	83
8.1	Uvod	84
8.2	Splošni pogoji za rejo	85
8.2.1	Napajanje in krmljenje	85

8.2.2	Privez	86
8.2.3	Intervencije	86
8.2.4	Ukrepi za zmanjšanje agresivnosti	87
8.3	Ureditev hleva za prašiče	87
8.3.1	Individualna uhlevitev za svinje in mladice	87
8.3.2	Minimalna neovirana talna površina	88
8.3.3	Velikost in sestava skupine	89
8.3.4	Svetloba	90
8.3.5	Zrak in hrup	90
8.3.6	Tla	90
8.4	Zaključki	91
8.5	Viri	92
9	Biovarnost v reji prašičev	95
9.1	Uvod	96
9.2	Zunanja biovarnost	96
9.2.1	Direktna pot okužbe:	96
9.2.2	Indirektna pot okužbe	97
9.3	Notranja biovarnost	99
9.4	Zaključki	100
9.5	Viri	101
10	Preliminarni rezultati kontrole prašičjega reprodukcijskega in respiratornega sindroma (PRRS) v izbranih rejah v Sloveniji v letih 2011-2012	103
10.1	Uvod	104
10.2	Material in metode	108
10.2.1	Material	108
10.2.2	Metode	109
10.3	Rezultati in razprava	110
10.4	Zaključki	111
10.5	Viri	111

---

11 Spremljanje genetske raznolikosti virusov PRRS v Sloveniji: možnosti in pomen za rejce prašičev	115
11.1 Uvod	116
11.2 Material in metode	117
11.3 Rezultati in razprava	118
11.4 Zaključki	120
11.5 Viri	121